SPORTUL — poezia elanurilor pure

ORGA STADIONULUI

Titlul acesta, împrumutat lui André Obey, încearcă să fie un omagiu adresat registrului larg al bazilor care n-au trecut porțile arenelor fără să se înfioare de poezia sportului. Claviatura acestei orgi a produs de-a lungul veacurilor opere cu timbruri de o mare varietate, de la odele olimpice ale lui Pindar pînă la poeziile „pentru jocul cu mingea" ale lui Umberto Saba. Au cîntat sportul poeți consacrați : Frédéric Mistral, în 1859, urmărea o cursă pedestră la Nimes, și mult mai aproape de noi Johannes Becher descria legănarea iolelor în întrecere pe lac. Dar și sportivii au provocat muzele : fostul campion francez de triplusalt, Gilbert Prouteau, publică în 1942 volumul de versuri „Les rythmes du stade".

Alături de sculptură, poezia este probabil arta cea mai îndreptățită să transfigureze sportul, redîndu-i frumusețile dinamice în imagini imobile. Pagina de față încearcă, fără nici un sistem, să vă ofere cîteva mostre de versificație cu temă sportivă, de la vulcanicul Alberti la hîtrul Soresu, trecînd prin cîțiva discipoli autohtoni ai lui Montherlant, unii cu notația eliptică, alții în cadență homerică, bună de scandat, — toți la un loc amanți ai poeziei și ai sportului.

(vib)

Rafael ALBERTI

BLONDUL PLATKO

Nimeni nu va uita, Platko,
Nu, nimeni, nimeni,
urs blond din răsărit.
Nici marea, nici vîntul, Platko,
blondule Platko pur-sînge,
portar în pulbere,
paratrăznet.
Nu, nimeni, nimeni.
Tricouri albastre și albe în vînt,
tricouri ale Realului, parte adversă,
împotriva ta, zburînd, te răstoarnă,
Platko, Platko departe,
blondule Platko îndoit,
tigru înfocat în iarba altei țări.
Tu cheie,
Platko, tu cheie ruptă,
cheie de aur căzută în fața unei porți aurite.
Nu, nimeni, nimeni,
nimeni nu va uita, Platko.

(Poetul revoluționar spaniol, emigrat în Argentina, bun prieten al țării noastre, a închinat aceste versuri, în 1928, la Santander, celebrului portar Platko, după meciul Barcelona — Real San Sebastian. In românește de Aurora Molanu).

Petre DRAGU

Incendiu (I)

Am învins noi.
Ne recăpătăm răsuflarea sub torțe,
Sub treizeci de mii de torțe de celuloză tipărită.
Rotund salutăm din hăul giganticei vetre.
Sîntem, ca-n miezul unui rug circular,
Unsprezece vreascuri
Și ardem cu mișcări domoale, după ce
Am ars un ceas și jumătate cu scîntei.

Ei cîntă răgușit ca-ntr-o beție. În văzduh
Plutesc elitre de cenușă neagră,
Bucăți de celuloză pe care
Mîndru străluciseră-n zori
Chipurile și numele noastre.

Desigur, nu din pricina acestui gînd
Simțim că ni se face dintr-o dată
Nespus de frig..

Incendiu (II)

Ei au învins.
De cinci mii patru sute de ori inima noastră
A bătut secundele luptei.
Inima noastră : sferă
Lovită cu gheața și fruntea,
Lin mîngîiată prin iarbă, nemilos împunsă văzduhului,
Așteptată, respinsă, cucerită, pierdută,
Rîvnită, urîtă,
Maltratată cu pumnii, strînsă la piept,
Ocrotită cu pîntecul,
Călcată-n coltii tălpii,
Inima noastră :
Bucurie și spaimă,
Ghiulea a izbînzii și-nfrîngerii...

Dar ei au învins. Acum
Nepăsători ca un grup statuar,
Ca o horă de gips colorat,
Stau drepți la centrul terenului, fără să știe
Că timp de cinci mii patru sute de secunde
Au lovit cu piciorul și fruntea inima noastră.
De-aceea ne facem acum inima torță
Și-o fluturăm ca-ntr-un delir peste arenă :
Ca ei să-nțeleagă...

Retragere

El vine-n vestiarul pustiu cu brațele pline de flori,
Cuminte se-așează pe-un colț de banchetă
Și plînge tăcut în vreme ce de-afară
Se-aude strigătul mulțimii scandîndu-i numele
A mulțumire, laudă și bun rămas.

El plînge tăcut, singur printre flori,
Cuminte, cu genunchii strînși simetric, echipat
Regulamentar — și frumos
Ca un junior în ziua debutului.

El plînge singur printre flori și mingi
Și-n mîna umedă frămîntă ceasul dăruit de club
Pe care e gravat : „Îți mulțumim, Bătrîne. Adio".
De-afară, strigătul mulțimii, trompetele, sirena
Și crainicii povestindu-i marile fapte de luptă
Se-aud aseméni corului
Dintr-o piesă străveche despre destin.

El plînge tăcut ascultîndu-și numele.
Amplificat de cincizeci de mii de glasuri
Și crunt își izbește deodată genunchiul cu pumnul,
Înțelegînd că-n vastele tribune nu
Se află nici măcar un singur glas
Care să-i strige : Rămîi !

În clipa următoare, prelung
Se-aude fluierul arbitrului ce cheamă
Echipele la joc. Urale.
Salută prima cursă-a pustiului de pe extremă,
În vreme ce Bătrînul, printre flori și mingi,
Cu gesturi moi începe să-și dezlege
Șireturile albe.

(Din volumul în pregătire „Inscripții pe o minge")

Marin SORESCU

START

S-au dat atîtea starturi greșite,
Pistolul fie că n-a pocnit cum trebuie,
Fie că nu s-a auzit
Și jucătorii, de nervi, tot întorcîndu-se la locuri,
S-au luat la bătaie,
Și-au mînjit trupul cu zgură,
Și-au rupt picioarele,
Au scos ochii spectatorilor cu nisip.

Pista și tot stadionul
S-a roșit de multe ori de sînge,
S-au dat atîtea starturi greșite.

Într-o zi unul
Care dădea startul
De spaima dezastrului ce trebuia să urmeze
În loc să împuște în aer
S-a împușcat în cap.
Ca prin minune toți alergătorii
Au cîștigat întrecerea,
Abia dacă s-a observat
Moartea împușcatului.

De atunci, a devenit o tradiție,
Cel care dă startul
Își ochește tîmpla.

Pistolul care a adus atîtea medalii de aur
A ajuns acum în mîna mea.

Alergătorii, iată, au și culcat
Genunchiul stîng pe linia cretei de plecare
Ochii le-au luat-o înainte spre țintă,
Le freamătă nările de așteptare
Ca la cai pur-sînge.

Nu așteaptă decît o pocnitură.
Pistolul e în mîna mea.

Montherlant, fotbalist...

Vasile DIACONESCU

Invingătorul

Prin ramurile nervilor încă
se mai descarcă scîntei electrice,
Copacul trupului, de marea-ncordare,
mai tremură încă...
Numai încet revine liniștea vegetală.

În timp ce fața iradiază,
În jurul lui se strîng, magnetic, ceilalți,
Să-i atingă măcar mîna, veșmîntul...

DIN FABULELE LUI ESOP

Sportivul lăudăros

Un pentatlonist cu slabe
Rezultate-a fost plecat
Din orașul său în care
Des fusese criticat.

Cum se re-ntorsese-acasă,
Nu mai sta cu lăudatul
Despre cîte reușise
De cînd părăsise statul.

Și că-n special la Rodos,
A sărit atît de sus,
Că nici un atlet olimpic
N-ar avea mai mult de spus.

Cei care-au trăit acolo,
Performanța foarte rară,
Au s-o relateze sigur
Cînd s-or întîmpla prin țară.

Unul dintre asistenții
La pălăvrăgeala lui,
I-a răspuns : „E foarte bine;
Dacă este-așa cum spui,

Lasă-n colo mărturia.
Uite-aici, sîntem la Rodos;
Sări și-arată-ți bărbăția".

Din această povestire
Sensul e ușor de scos,
Cînd poți demonstra
prin fapte,
Vorbele sînt de prisos.

Broasca țestoasă și iepurele

Un iepure și-o broască
Țestoasă, nu-i minune,
Erau în controversă
Pe-a lor repezicîune.

Să termine disputa,
Propuser-o-ntîlnire,
Fixîndu-se și ziua
Și punctul de sosire.

Din capăt iepurilă,
Dotat cu mari resurse,
Consideră că-i sigur
Stăpînu-acestei curse.

Și n-a mai luat-o-n seamă:
Ba mai mult, s-a trîntit
Pe marginea șoselei
Și-năat-a adormit.

Broasca țestoasă însă,
Cum se știa mai moale,
A străbătut parcursul
Fără-a-ncerca escale.

În timp ce el cu somnul
Lupta, broasca s-a dus
De l-a-ntrecut și astfel
A luat și premiul pus.

Istorioara spune :
Talentul neglijat,
De-o muncă persistentă
E-adesea răsturnat.

(În românește de Sandu Teodorescu)

Géo CHARLES

ELEGIE

Culcat în patu-mi strîmt
visez învins
în barca-i de sulcele
aș fi visat la sport.

(Autorul, francez, a fost distins cu medalia de aur la concursul artistic — secția opere epice — din cadrul J.O. 1924. Traducere de V. B.)

Michèle DUPRAY

CAMPIONUL OLIMPIC LA SĂRITURA ÎN ÎNĂLȚIME

Cum își știe rolul un actor,
El își recită cazna
Agățată de genunchi, în legănarea umerilor,
El își repetă corpul.

Fecior supus supliciului admirabil al recordului,
Își ține inima și sufletul
Întemnițate în cei doi pumni
Pentru a le avea la îndemînă, pentru a se aținta la văpaia lor
Prin ochii lui trece o femeie cu ochii ca medalia de aur

Leu ce rage de-ndrăzneală
El dă ocol cuștii
Ametitoare a stadionului.

El l, de și-ar putea hoinări viața sub soarele din Mexico...
Cu toți mușchii răcoriți,
Dedat nisipului fierbinte...

Dar nu se poate, trebuie să fie puternic
Va trebui să sară mult mai sus decît cei mai puternic înaintași.

Trebuie, căci e astăzi.
Curg piraie prin el, torente, meteori,
El se mănîie, amețit,
Nebun de lumină și de-avînt.

La semnal, a pornit.
Ascultător e fiecare mușchi,
Fiecare nerv și-a luat locul,
Nimic nu-i mai stăvilește spațiul, el sare către infinit.

(Poezie publicată în aprilie 1969 în revista „Points et Contrepoints" condusă de René Henner, membru al Asociației franceze a scriitorilor sportivi ; reprodusă de buletinul C.I.O. „Lettre d'informations" nr. 20—21 pe mai-iunie 1969 ; tălmăcită în românește de Victor Bănciulescu).

Dan LALU

Bătrînețea învingătorului

Mă uit la zările crepusculare. Se topesc în seară.
Catapeteasma cerului va fi cu stele înfloratã...
Revăd prietenii pe care i-am învins odinioară,
revăd prietenii pe care nu i-am cunoscut vreodată.

Leandru

Am plutit
apropiind un mal
de celălalt mal,
îndepărtîndu-le, totodată,
pe o mare atrasă de lună.
Cine a fost
pe malul meu de dincolo,
mereu de dincolo,
cînd am plutit
sărutat de ape adînci,
ape rele,
îmbrățișat de lascive,
perfide talazuri,
că să nu mai aparțin
malului,
deși apele, sătule de mine,
malului m-au redat,
oricum,
sătule de mine ?

Reacția față de lucruri a discobolului

Leg totul,
echilibrez totul
pe verticala locului
și-mi trec inima
în centrul de greutate
al particulelor elementare
care mă înconjoară
și cu care,
la un moment dat,
pot alcătui o lume :
aer,
disc,
scrisori de dragoste,
iarbă
și multe alte lucruri intime.

Paavo Nurmi

Urcăm o dată cu seara
spre Pohjola
și pașii noștri se culcă
în iarba care este
a unui anotimp unic
și nesfîrșit
și evident ca o axiomă,
în apropierea
acoperișului renumit
unde
a murit numai timpul.
Umbrele se dilată
ca niște pecingini
pînă ce devin crepuscul,
pînă ce devin
noapte adevărată
și, acasă la Paavo Nurmi,
noaptea ne liniștește
cu o messă
pregătită
în orele de lucru ale zilei.

(Din volumul în pregătire „Romanță pentru discobol")

Duminicile unui nesportiv

EMINESCU

Am obiceiul de a supune unei probe simple, dar concludente, pe cei a căror informație în cultura românească o suspectez lacunară. Îi întreb anul nașterii și morții lui Eminescu. Cine nu suflă prompt cele două date—1850 și 1889 — e socotit căzut la examenul elementar de românism. Pentru că a nu ști cînd și-a consumat scurta viață, ca un fulger de lumină, cel mai mare poet al nostru, înseamnă să nu mai știi nimic sau să știi inutil tot ceea ce vei fi adunat.

La 15 iunie s-au împlinit opt decenii de la moartea Luceafărului, dată săpată și pe piatra mormîntului de la Bellu. Sînt contradicții asupra acestei date, în ce privește ziua exactă, pe care le consemnează și G. Călinescu în biografia sa eminesciană, după cum de altfel este o contradicție în însuși spiritul nostru între omul pieritor și poetul nemuritor, trăind și crescînd o dată cu trecerea vremii. L-am auzit odată pe Eugen Lovinescu spunînd că scriitorii și poeții „au contracte speciale cu moartea", că ei trăiesc cît trăiește opera lor. Dacă așa este, și cred adînc că este chiar așa, Eminescu va trăi mereu, cu noi și în noi, atîta timp cît, ridicînd ochii spre bolta nopților de vară, va răsuna în noi, înfiorîndu-ne sufletul, versul lui fără moarte :

Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Pînă ce pier...

Opera supraviețuiește omului trecător. Știm destule despre omul-Eminescu și am ști și mai multe, dacă viața lui nu s-ar fi înfășurat în misterul în care se înfășoară geniile și aștrii deopotrivă. Imaginați-vă emoția nemaipomenită pe care am încerca-o dacă era inventat filmul și banda sonoră pe vremea cînd Eminescu mai trăia și l-am putea vedea pe ecran, cu ochii lui adînci, cu fruntea aceea ca un orizont nemărginit, cu pletele întunecate încadrîndu-i fața frumoasă, și i-am putea auzi glasul, despre care contemporanii susțin că era de o rară muzicalitate !

O emoție asemănătoare am încercat, cînd, la Petelea, parohul Gavril Branea, întors și el între timp între enoriașii săi din micul cimitir de pe o coastă aflată sub pădurea Șirilemnului, mi-a povestit ceea ce aflase de la predecesorul său despre trecerea lui Eminescu prin satul de lîngă Reghin, în vara anului 1866. Atunci a coborît Poetul pe Valea Bistriței și a Dornei, din Bucovina, spre a-și continua școala la Blaj. Fiindcă umbla „diecește", adică mai mult pe jos decît în vreo căruță ocazională, drumul de la Bistrița l-a purtat, prin Lechința, Archiud și Teaca, pînă la Petelea, unde pare să fi rămas cîteva zile. Nu numai fiindcă trebuie să fi dat acolo peste oameni primitori, ci și fiindcă valea Mureșului se lărgește, după Reghin, în lunci străjuite de dîlme acoperite cu păduri de stejar. L-o fi vrăjit poezia ținutului, cert este că parohul de care vorbeam ținea minte povestirea precursorului său despre băile zilnice făcute de tînărul „studinte" în Mureș. Își azvîrlea hainele de pe el, și se cufunda în apa adîncă de la fosta moară, din capătul de jos al satului, și înota după-amieze întregi, cu trupul viguros și mișcările sprintene ale vîrstei de adolescent. Poate că, ieșind din apa moale, care albește pînzeturile mai repede și mai bine decît orice chimicale, să fi mîncat chiar din agrișele sălbatice, cu boabe mari și aurii, cît cireșele, de care erau pline malurile. Le-am mai apucat și eu, acum douăzeci de ani, dar au dispărut de atunci, datorită întinderii ogoarelor pe ponoarele odinioară părăginite. Au dispărut și oamenii care l-au cunoscut pe Eminescu tînăr, pe atunci încă Eminovici, dar poetul trăiește, între noi, și cu noi, fără vîrstă, ca firul de soare, mereu tînăr și de necuprins.

Cred că amintirea aceasta a băilor făcute de Eminescu în Mureș, cu ore de înot pe sub perdeaua sălciilor bătrîne, este singura mărturie despre „sportivitatea" Poetului.

George SBÂRCEA